

Na šesťdesiatiny prof. RNDr. Vojtecha Zorkovského

6. januára 1980 sa dožil šesťdesiatich rokov RNDr. Vojtech Zorkovský, profesor geológie a mineralógie Stavebnej fakulty Vysokej školy technickej v Košiciach. Je príslušníkom generácie, s ktorou sa spájajú počiatky rozvoja slovenskej geologickej vedy aj výchovy geológov a banských inžinierov na Slovensku. Jeho významné životné jubileum je príležitosťou na zamyslenie sa nad dlhoročnou obetavou prácou geológa, vedeckého pracovníka, vysokoškolského učiteľa a akademického funkcionára.

Profesor Zorkovský sa narodil 6. januára 1920 v Duliciach, okres Martin.

Jeho mladosť poznačili veľmi ťažko sociálne pomery. Maturoval na martinskom gymnáziu roku 1939. V rokoch 1939—1943 študoval na Filozofickej fakulte, neskôr na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Po absolvovaní univerzitného štúdia odboru prírodopis a chémia sa roku 1944 stal asistentom na Geologickom ústave Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave. Tu pod vedením akademika D. Andrusova začal vedecky pracovať. Napísal rigoróznú prácu z petrografie a petrochémie bázik mezozoických sérií, roku 1947 ju s úspechom obhájil a získal titul doktora prírodných vied. V období 1947—1952 sa zúčastnil na riešení radu výskumných úloh zameraných na vyhľadávanie a oceňovanie ložísk ohňovzdorného ílu, železnej rudy, bauxitu a i. Roku 1952 bol vymenovaný za docenta a poverili ho viesť novozaloženú Katedru geológie a mineralógie Baníckej fakulty Vysokej školy technickej v Košiciach, kam z Bratislavy obetavo prešiel. RNDr. Zorkovský s veľkou iniciatívou budoval nové pracovisko. Zásluhou obetavej organizačnej práce sa katedra v krátkom čase stala pracoviskom schopným dobre plniť svoje pedagogické, ako aj vedeckovýskumné poslanie a zaujímala dôstojné miesto medzi obdobnými pracoviskami v našej vlasti. Popri pedagogickej a organizačnej práci sa na katedre venoval vedeckovýskumnej činnosti (výskumu melafýrových hornín, magnezitu a i.) a navyše v rokoch 1954—1957 a 1959—1960 vykonával funkciu dekana fakulty.

Roku 1958 sa RNDr. V. Zorkovský stal riadnym profesorom geológie. V rokoch 1960—1970 sa venoval prácam na zostavovaní generálnych máp nerastných su-

rovín Slovenska a geologickému výskumu štiavnického ostrova. Roku 1959 odišiel na expertízu do Guiney, v rokoch 1964–1966 pôsobil ako profesor geológie na Univerzite v Havane a roku 1969 bol na prednáškovom pobyte v Santiagu de Chile. S jeho menom sú späté aj počiatky výučby geologických disciplín na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a od roku 1976 na novozałożenej Stavebnej fakulte Vysokej školy technickej v Košiciach. Dlhoročná obetavá práca jubilanta bola ocenená vyznamenaním: Za pracovnú obetavosť (1967), medailou VŠT (1972), Radom Červenej zástavy práce (1974) a viacerými vyznamenaniami ÚRO. K šesťdesiatinám obdržal vyznamenanie Za obetavú prácu pre socializmus.

Pri príležitosti šesťdesiatych narodenín prof. Zorkovského prichodí nám oceniť jeho vedeckovýskumnú prácu v oblasti petrografie, ložiskovej a regionálnej geológie.

Prof. RNDr. Vojtech Zorkovský svojimi petrografickými a petrochemickými prácami položil základy výskumov vulkanizmu melafýrovej série a paleoalpínskeho magmatizmu. Ako prvý upozorňuje na kyslý a bázičný charakter a veľké rozšírenie vulkanitov v perme melafýrovej série a na veľkú petrografickú pestrosť paleoalpínskeho magmatizmu. Význam týchto prác a početných lokalít, ktoré opísal, umožňuje to, že sa ofiolitový vulkanizmus ukazuje aj v podmienkach vývoja Západných Karpát ako dôležitý článok. Výskum granátov vo východoslovenských neovulkanitoch je ďalšou oblasťou výskumu jubilanta. Odviedol priekopnícku prácu a prispel k poznaniu podmienok vzniku týchto hornín. Niekoľko prác venoval problémom stratigrafie, najmä tzv. štiavnického a pliešovského ostrova.

Rozsiahla je výskumná činnosť jubilanta v oblasti geológie ložísk nerastných surovín, a to tak nerudných, ako aj rudných ložísk Slovenska, najmä Spišsko-gemerského rudohoria. Opísal rad nových nálezov rudných lokalít. Významný bol jeho podiel na zostavovaní generálnej mapy nerastných surovín Slovenska.

O rozsahu vedeckej činnosti profesora V. Zorkovského svedčí priložený bibliografický prehľad. V rade odborných článkov zoznamuje čitateľov so svojimi skúsenosťami zo zahraničných ciest.

Veľmi záslužnú prácu vykonal jubilant pri popularizácii geológie. Prostredníctvom 4 kníh a 77 článkov vo vedecko-populárnych časopisoch, ako aj verejných a rozhlasových prednášok pútať oboznamoval širšiu verejnosť s poznatkami a zaujímavosťami geologických vied, čím ako aktívny člen Slovenskej geologickej spoločnosti pomáhal plniť jednu z jej dôležitých úloh.

Nie na poslednom mieste treba vyzdvihnúť zásluhy jubilanta pri výchove mladej generácie stavebných, zememeračských, najmä však banských inžinierov a geológov. V priebehu 35-ročnej pedagogickej činnosti vychoval v predmetoch všeobecná geológia, historická geológia a geológia ložísk už vyše tisíc študentov. Prikladná je jeho starostlivosť o učebné pomôcky. Napísal 22 učebných textov a je hlavným autorom celoštátnej učebnice Ložiská nerastných surovín a ich vyhľadávanie. Pod jeho vedením vyrástol rad vedeckých pracovníkov, ktorých viedol ako školiteľ.

Napokon prichodí vyzdvihnúť zásluhy jubilanta o rozvoj Baníckej fakulty VŠT v Košiciach. Práve najťažšie počiatkové obdobie budovania tejto fakulty je späté s menom prof. Zorkovského. Má veľký podiel na tom, že sa banícka fakulta už po desiatich rokoch svojej existencie v Košiciach stala konsolidovanou fakultou so stmeleným kolektívom a dobre pripravenou plniť výchovné i vedeckovýskumné poslanie. Prof. Zorkovský aj po odchode z dlhoročnej funkcie dekana ostal aktívnym a iniciatívnym, a to či už ako vedúci katedry, člen vedeckej rady, ako člen rozličných komisií alebo funkcionár spoločenských organizácií.

Prof. Zorkovský prežíva svoje významné životné jubileum v zdraví a s pracovným elánom. V mene jeho žiakov, spolupracovníkov, našej geologickej a baníckej verejnosti ďakujeme jubilantovi za jeho dlhoročnú obetavú prácu a do ďalšieho života mu želáme veľa zdravia, tvorivých síl a úspechov.

Súpis prác prof. RNDr. V. Zorkovského

- Bázické erup­tíva v mezozoiku západného a stredného Slovenska. *Práce Štát. geol. ústavu (Bratislava)*, 26, 1949, s. 1–44.
- Petrograficko-chemická povaha niektorých granatických hornín na Slovensku. *Techn. zbor. 1950.*
- Chemická povaha granátov z granátových andezitov od Tisovca a Šiatoroša. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1950, č. 2–4, s. 225–230.
- Melafýrové horniny v povodí Nitry. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1, 1950, č. 2–4, 279 s.
- Augitit od Miklušoviec. *Geol. zbor.*, 1, 1950.
- Slovenské bauxity a ich genéza. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1953, č. 1–2, s. 89–104.
- Názory na vznik bauxitických hornín. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1953, č. 1–2, s. 213–230.
- Chemická povaha granátu a andezitu od Záhradného. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1953, č. 2, s. 27–37.
- Chemické zloženie granátu skarnového ložiska od Kokavy. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, č. 3, s. 71–75.
- Granát z granatického ryolitu z lokality Potičky južne od obce Lesná na východnom Slovensku. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1954, č. 3–4, s. 821–824.
- K otázke vzniku magnezitov. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1955, č. 1–2, s. 131–145.
- O novej klasifikácii ložísk nerastných surovín. *Geol. zbor. Slov. akad. vied*, 1955, č. 1–2, s. 148–159.
- Niekoľko poznámok k otázke výskytu magnezitu pri Pliešovciach. *Geol. práce. Spr. (Bratislava)*, 1955, č. 3, s. 134–160.
- Niekoľko poznámok k otázke stratigrafickej príslušnosti hematitového ložiska v okolí Veľkého Folkmára. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1955, č. 4, s. 82–83.
- Stručný prehľad geologickej stavby Slovenska a výskytov ťžitkových nerastov. *Rudy*, 1955, č. 4, s. 109.
- Výskyt tufitickej brekcie v neokóme Malej Fatry JV od obce Varín. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1956, č. 8, s. 180–186.
- Chemická povaha granátu z granatického andezitu SZ od obce Veľký Šariš.
- Správa o geologických pomeroch a výskytoch nerastných surovín na východnom Slovensku podľa stavu z r. 1955. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, 1957, č. 1, s. 99–126.
- Stručný prehľad geologických pomeroch a výskytov nerastných surovín Rumunskej republiky. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, 1957, č. 2, s. 179–198.
- Stručný prehľad geologických pomeroch a výskytov rudných ložísk v Rumunskej ľudovej republike. *Rudy*, 1957, č. 5, s. 1083–1086.
- Správa o petrograficko-chemickom štúdiu melafýrových hornín vystupujúcich JV od obce Modrová v oblasti Inovca na Považí. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1958, č. 14, s. 17–24.
- Petrograficko-chemická povaha melafýrových hornín z lokality Paseka severne od obce Šalková. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1958, č. 13, s. 61–72.
- Geologické pomery a výskyt nerastných surovín Košického kraja. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, č. 1, s. 19–55.
- Správa o petrograficko-chemickom štúdiu melafýrov vo verféne severne od Švermova. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1959, č. 16, s. 199–203.
- Správa o petrograficko-chemickom štúdiu melafýrov vo verféne v okolí Veľkej Stošky. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1959, č. 16, s. 193–203.
- Prehľad výskytov nerastných surovín Prešovského kraja. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, 1959, č. 2, s. 149–160.
- Prehľad výskytov nerastných surovín v Guinejskej republike. *Rudy*, 1960, č. 7, s. 240–246.
- Rudné výskyt v blízkosti mesta Košíc. *Zbor. Východoslovenského múzea*, 1960, č. 1, s. 23–29.
- Legenda k mape nerastných surovín Trebišov—Čierna n/T. 1 : 200 000. *Bratislava. Geol. ústav D. Stúra*, 1960.
- Stručný prehľad geologicko-montanistických pomeroch na území Guinejskej republiky. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, 1960, č. 2, s. 7–23.
- Poznámky k petrograficko-chemickému charakteru diabázových hornín Juhosloven-

- ského mezozoika. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 1961, č. 21, s. 195—200.
- Po stopách starých banských prác na východnom Slovensku. *Zbor. vedeckých prác VŠT*, č. 1, s. 213—225.
- Predbežná správa o výsledkoch geologického mapovania za r. 1963 na liste M-34-122-B-c Hliník n/Hr. *Spr. geol. výsk.*, 1963, č. 2, s. 88—92.
- Legenda k mape nerastných surovín Vysoké Tatry 1 : 200 000. *Bratislava, Geol. ústav D. Štúra 1964*. 81 s.
- Legenda k mape nerastných surovín Zborov—Košice, 1 : 200 000. *Bratislava, Geol. ústav D. Štúra 1964*.
- Legenda k mape nerastných surovín Snina 1 : 200 000. *Bratislava, Geol. ústav D. Štúra 1964*.
- Výskyt elementárnej medi severne od obce Silica. *Zbor. Východoslovenského múzea*, 1955, č. 6 A, s. 25—35.
- Stratigraficko-tektonický ráz mezozoických sedimentov vystupujúcich v oblasti tzv. štíavnického ostrova. *Zbor. Slovenského banského múzea*, 4, 1968, s. 3—10.
- Prehnit z lokality Paseka severne od obce Šalková. *Geol. práce, Spr. (Bratislava)*, 44, 1969.
- Polymetalické zrudnenie v triasových dolomitoch SZ od mesta Košice. *Zbor. Slovenského banského múzea, B. Štiavnica*, 5, 1970, s. 169—173.
- Chuquicamata — hybná sila priemyslu Chilskej republiky. *Rudy*, 19, 1971, č. 3.
- Metalogenetické provincie na území Chilskej republiky. *Mineralia slov.* 3, 1971, č. 10, s. 145—150.
- Čilský liadok — rozkvet a rozpad jeho slávy. *Geol. průzk.*, 1973, č. 5.
- Ložiská ťžitkových nerastov, Bratislava, Alfa 1973.
- Ložiská Fe-rúd na území republiky Chile a názory na ich vznik. *Rudy*, 22, 1974, č. 1.
- Ekonomicky významné ložiská kaolínov a ílov v severovýchodnej časti Maďarska. *Geol. průzk.*, 16, 1974, č. 6.
- Petrograficko-chemická povaha valúnov bazických hornín v upohlavských zlepenkoch. *Mineralia slov.*, 1976, č. 8.
- Otázka vzniku koncentrácie rudných minerálov na opustenom ložisku v Ardove. *Rudy*, 1979, č. 27.

Pokračovanie recenzie zo str. 74

izotopického výskumu, poukazujú na to, že časť rudných prvkov regenerovala z kôry. Napríklad zlato sa viaže na bazické magmu plášťa, ale ďalšia časť môže byť mobilizovaná pri ultrametamorfoze spodnej časti granitovej vrstvy. Otázky kontaminácie podkôrovej magmy bude ešte treba intenzívne skúmať. Treba však poznamenať, že mnohí geológovia nepredpokladajú takú rozsiahlu kontamináciu v prípade rudných ložísk spätých s andezitovým vulkanizmom a väčšinu zrudnenia odvodzujú z podkôrových úrovní. Ortuťové ložiská delia na podklade paragenézy na tri formácie. Tento typ zrudnenia sa viaže na pliocénny andezitovo-bazaltový podkôrový vulkanizmus a í ortuť migruje z týchto úrovní. Pochopiteľne, paragenetická závislosť nie je veľmi tesná. Autori uvádzajú výsledky detailného štúdia ortuťových ložísk Zakarpatska a porovnania so svetovými ložiskami.

4. Rudolokalizujúce faktory endogénneho zrudnenia Zakarpatska analyzujú osobitne pre zlato-polymetalické a ortuťové rudy. Táto kapitola vlastne podáva komplex vyhľadávacích kritérií. K opisom štruktúrnych faktorov by boli veľmi užitočné mapy a profile.

5. Kapitola obsahuje stručný komplex vyhľadávacích kritérií. Výstižný záver a pomerne rozsiahla bibliografia prác prevažne sovietskych autorov vhodne zakončujú knihu. Záverom možno toto rozsahom veľké dielo, napísané úsporne, hodnotiť kladne. Bude užitočné geológom zaoberajúcim sa hlbinnou stavbou, tektonikou, neovulkanitmi a rudnými ložiskami Karpát. Práca je napísaná na báze najnovších teoretických hľadísk. Pre naše územie prináša mnoho priamo použiteľných údajov, mnoho nových podnetov a v niektorých otázkach vyzýva do užitočnej diskusie.